

ความสำคัญของการศึกษาเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความสำคัญของเรื่องนี้เริ่มจากการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าเพราะประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าพูดกล้าทำ กล้ารับคำวิจารณ์ และพร้อมที่จะรับฟังคำวิจารณ์และพร้อมที่จะปรับปรุงด้านการส่วนตัวและด้านหน้าที่การงาน

ลำดับการศึกษา

- ความคิดเชิงสร้างสรรค์
- การเขียนเชิงสร้างสรรค์
- ประเภทข้อเขียนเชิงสร้างสรรค์
- ตัวอย่างข้อเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความคิดเชิงสร้างสรรค์

- ความหมาย
- ระดับความคิดเชิงสร้างสรรค์
- กระบวนการความคิดเชิงสร้างสรรค์ลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
- การส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์อุปสรรคที่สกัดกั้นความคิดเชิงสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดเชิงสร้างสรรค์

“คือความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึงหรือมองข้ามเป็นความคาดคิดหลากหลายกว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพอาจเกิดความคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่ เพื่อแก้ปัญหา และเอื้ออำนวยต่อตนเองและสังคม” (อารี รังสีนนท์ ความคิดสร้างสรรค์กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มศว. 2526 หน้า 2-4)

“หมายถึงความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้น ทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป และความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วยความคล่องในการคิดความคิดยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะความคิดริเริ่ม”

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎีการเรียนการสอนการวัดผลประเมินผล, กรุงเทพฯ:2543, หน้า 2)

สรุปความหมายความคิดสร้างสรรค์จากคำจำกัดความที่ขงมาเป็นตัวอย่าง พอสรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ได้ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ เกิดจากจินตนาการที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเป็นไปได้ และต้องควบคู่ไปกับการพยายาม(ที่จะทำให้เป็นไปได้)
2. ความคิดสร้างสรรค์จะเน้นที่ความแปลกใหม่ใช้โครงเก่าวางรูปใหม่
3. เป็นความคิดที่มีคุณค่าแก่ส่วนรวมในแง่แก้ปัญหาและให้คุณในการดำเนินชีวิตใหม่ในแง่นามธรรมหรือสุนทรียะก่อเกิดสุข

ระดับความคิดเชิงสร้างสรรค์อาจกำหนดระดับความคิดสร้างสรรค์ได้ 3 ระดับดังนี้

1. ระดับบุคคล ระดับต่ำสุด คิดคนเดียวไม่คำนึงว่าใครจะคล้อยตามหรือไม่
2. ระดับกลุ่ม คนอื่นในกลุ่มเห็นด้วยว่าสามารถแก้ปัญหาได้และเห็นว่ามีคุณค่าทางสุนทรียะ
3. ระดับสังคมถือว่าเป็นระดับสูงสุด เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่นเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เป็นต้น

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

1. ความคิดริเริ่ม
2. มีความคล่องแคล่ว
3. มีความยืดหยุ่น
4. มีความละเอียดลออ

กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ (Creative Process) นักการศึกษาได้ประมวลกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1. การค้นหาความจริง
- ขั้นที่ 2. การค้นหาปัญหา
- ขั้นที่ 3. การตั้งสมมติฐาน
- ขั้นที่ 4. การค้นหาคำตอบ
- ขั้นที่ 5. การยอมรับผลจากการค้นพบ

นักการศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน บางรายก็บอกว่ามี 4 ขั้น บางรายบอกว่ามี 7 ขั้นตอน อย่างไรก็ตามแต่ละคนมีความเห็นคล้ายๆกัน

ลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้ พอสรุปได้ 9 ประการดังนี้

1. เป็นตัวของตัวเอง
2. รักที่จะก้าวไปข้างหน้า
3. ไวต่อปัญหา
4. มีความสามารถในการใช้สมาธิ
5. มีความคิดริเริ่ม
6. ยอมรับในสิ่งที่ไม่แน่นอน
7. ไม่ชอบทำตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์
8. มีอารมณ์ขัน
9. ควรมีพื้นฐานหลายอย่างดังต่อไปนี้
 - 9.1 ความรู้พื้นฐาน (Knowledge)
 - 9.2 จินตนาการ (Imagination)
 - 9.3 วิจารณ์ญาณ (Judgment)

การส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาเพิ่มพูนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมทางตรงกระทำได้โดยการสอนและฝึกอบรม ส่วนทางอ้อมเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาและความมานะพยายาม ดังนี้

1. ยอมรับคุณค่าและความสามารถของบุคคลอย่างไม่มีเงื่อนไข
2. แสดงและเน้นให้เห็นว่าความคิดของเขามีคุณค่า และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
3. ให้ความเข้าใจและเห็นใจในตัวบุคคลที่มีความคิดแหวกแนวจากผู้อื่น
4. อย่าพยายามกำหนดแบบเพื่อให้ทุกคนมีความคิดและบุคลิกภาพเดียวกัน
5. อย่าสนับสนุนให้รางวัลเฉพาะผลงานที่มีผู้ทดลองทำเป็นที่ยอมรับกันแล้ว ควรให้ผลงานแปลกใหม่มีโอกาสบ้าง
6. ส่งเสริมให้ใช้จินตนาการตนเอง โดยยกย่องชมเชยเมื่อมีจินตนาการแปลกและมีคุณค่า
7. กระตุ้นและให้เรียนรู้ด้วยตนเอง
8. ส่งเสริมให้ถามและให้ความสนใจต่อคำถาม รวมทั้งชี้แนะแหล่งคำตอบ
9. ตั้งใจและเอาใจใส่ความแปลกๆของบุคคล และยอมรับว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ต้องการเวลาอุปสรรคที่สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์

1. การต้องการคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว
2. การจำกัดความคิดตนเอง
3. ความเคยชิน
4. การไม่สนใจสิ่งที่ท้าทายความคิด

ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์กับการเขียน (จำไม่จึงเรียนการเขียนเชิงสร้างสรรค์)

1. เมื่อเรามีความคิดสร้างสรรค์ เรามักจะต้องการจะบอกคนอื่นให้รับทราบ
2. หรือต้องการสื่อสารให้คนอื่นได้รู้ได้เข้าใจเพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์
3. การสื่อสารกับคนอื่นการทำได้หลายวิธี หนึ่งในจำนวนนั้น คือ“การเขียน”
4. เป็นเรื่องน่าเสียดายมาก หากผู้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ขาดทักษะในการสื่อสาร
5. การสื่อสารที่ต้องการทักษะมากเป็นพิเศษเห็นจะได้แก่การสื่อสารด้วยการเขียน
6. หากเขียนในเชิงสร้างสรรค์ไม่เป็น ไม่เก่ง จะไม่สามารถสื่อสารสิ่งที่มีค่าออกมาเป็นรูปธรรมได้เลย ความคิดเชิงสร้างสรรค์ก็จะไม่เกิดประโยชน์อันใด
7. เราต้องกำหนดหรือจัดระเบียบกาย(เขียน)แทนความคิดที่ต้องการส่งออกไป
8. ด้วยเหตุนี้เรานักนิเทศศาสตร์จึงต้องเรียนการเขียนเชิงสร้างสรรค์
9. การเขียนอย่างสร้างสรรค์/เชิงสร้างสรรค์เป็นพลังเสริมอันสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ

ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

“การเขียนเชิงสร้างสรรค์หมายถึงการเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำ แนวคิด จากจินตนาการของตนเองโดยมิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น อีกทั้งยังมีอิสระที่จะคิดรูปแบบใหม่ๆที่แหวกแนวจากของเดิมที่มีอยู่ เช่น ผลงานที่มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด”

(ผศ.ปราณี สุรสิทธิ์, การเขียนเชิงสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์, กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แสงดาว, 2541)

“มีความหมายตรงข้ามกับการเขียนที่มุ่งประโยชน์ทางธุรกิจหรือวิชาการต่างๆในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนต้องสามารถใช้จินตนาการ หรือความคิดคำนึงของตน เขียนสารออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจในผู้อ่านผู้ฟัง และให้ความรู้สึกลงในทางเพลิดเพลินเจริญใจและประดับสติปัญญาไปด้วยในตัว” (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, การประพันธ์ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์อักษรทัศน, 2519)

“การเขียนเชิงสร้างสรรค์หมายถึงการเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำ และความจากจินตนาการของตนเอง โดยมิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น (ผู้เขียน) มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบของลักษณะคำประพันธ์นัก ผลงานเช่นนี้จึงมีความประณีต มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด
(รศ.ประภาสรี สีหอำไพ, การเขียนแบบสร้างสรรค์, กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2531)

จากคำอธิบายข้างต้น อาจสรุปความหมายของการเขียนฯได้ดังนี้

1. เขียนจากจินตนาการ เขียนให้ผู้อ่านจินตนาการคล้อยตาม
2. มีความแปลกใหม่ แสดงออกตามทำนองหรือลีลาของผู้เขียน
3. อาจเป็นงานเขียนที่เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้
4. สำนวนภาษาดี ทั้งคำ และความ
5. มีคุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา อ่านแล้วมีความรู้สึกจร โลงความดีงาม และมองโลกในแง่ดี

การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์เชิงสร้างสรรค์
2. สร้างคำ สอดใส่วิญญานในคำ
3. สร้างแนวคิด เป็นแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ เบิกปัญญา

ที่มาของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

เวอร์นอน (P.E.Vernon.Creative (New York:Penguin Books Ltd., 1980) อธิบายว่าบุคคลที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในงานเขียน

ต้องมีพื้นฐานความคิดดังต่อไปนี้

- 1.แรงบันดาลใจ (Inspiration) ความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์ ทำให้สะท้อนอารมณ์
- 2.ความทรงจำ (Memory) คือความคิดถึงสิ่งที่ผ่านมา อดีตซับซ้อนสะท้อนใจ จึงเป็นที่มาของความคิดสร้างสรรค์

- 3.ความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ (Faith) คือความคิดที่เกิดจากศรัทธาที่ผู้เขียนมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดและเขียนไปตามแนวคิดที่มุ่งมั่น จะเป็นเอกลักษณ์ของนักเขียนผู้นั้น

- 4.ล่านำเพลง (Song) คือทำนองถ้อยคำที่เกิดขึ้นในใจของนักเขียนขณะที่ปล่อยอารมณ์ไปถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะเกิดจินตนาการขึ้น กวีที่เขียนงานที่ออกมาในลักษณะที่เรียกว่า“จินตกวี”

ลักษณะของงานเขียนที่เข้าข่ายเชิงสร้างสรรค์ผลงานที่เข้าข่ายงานเขียนเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะ

ดังต่อไปนี้

- 1.มีแนวเขียนเป็นอัตวิสัย(subjective) คือผู้เขียนมีข้อสังเกต นึกคิด ประสบการณ์ความเห็น หรือจินตนาการ เป็นของตนเองแล้วเขียนขึ้นงานนั้นขึ้นมา

2. มีความแปลกใหม่ เป็นงานที่แหวกแนว ขอให้สังเกตตารางต่อไปนี้

- แนวเขียนที่ไม่ใช่เชิงสร้างสรรค์ งานเขียนนวนิยายที่มีโครงเรื่องง่ายๆเกี่ยวกับความรัก การต่อสู้ โลกโศน ตื่นเต้น จบลงด้วยสุขสมหวังหรือความเศร้าของตัวละคร ผู้อ่านเดาเรื่องได้
- การเขียนเชิงสร้างสรรค์ พลอตเรื่อง ดำเนินเรื่องแหวกแนว เช่นเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หรือ “ลอลลายมังกร” ของประภัสสร เสวิกุล เป็นต้น จัดเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์งานเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานที่เป็นร้อยแก้ว (ไม่ใช่โคลงฉันท์ลักษณะกาพ กลอน) และร้อยกรอง

3. เป็นงานเขียนที่ประณีต แต่ไม่ต้องถึงขั้นกวีนิพนธ์เสมอไป คือเริ่มแต่ระดับคุณภาพ แคพอที่จะ สะท้อนศิลปะในการเขียนจนกระทั่งถึงระดับกวีนิพนธ์ ก็ถือว่าใช้ได้แล้ว

4. มีความแปลกใหม่เป็นงานที่แหวกแนว ขอให้สังเกตตารางต่อไปนี้

สรุปเรื่องงานเขียนเชิงสร้างสรรค์(เบื้องต้น)	ให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและมีจิตสำนึก
เมื่อบุคคลใดเกิดความคิดแปลกใหม่และความคิด	ในทางที่ดีงาม บุคคลนั้นย่อมเป็นนัก
เห็นนั้นเป็นความคิดเห็นที่มีคุณค่าในการผดุง	เขียนสร้างสรรค์ได้ และผลงานของเขา
สังคมให้เจริญขึ้น และเขาได้สื่อความคิดนั้นด้วย	ย่อมเป็นที่ปรารถนาของผู้อ่านตลอดไป
ข้อเขียนที่ได้เลือกสรรค่า นำมาเขียนหรือนำมาเรียบเรียงให้สละสลวยถ่ายทอดความคิด โน้มนำ	

1. ความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องคำและหารใช้คำ

“คำคือสมบัติของนักเขียน นักเขียนรู้คำมากเท่าใด วงที่เขาจะพูดจะเขียนก็มากขึ้นเท่านั้น” นักเขียนจึงต้องเป็น นักสะสมคำ ความหมายของคำ ระมัดระวังในการเลือกสรรใช้คำ รู้ความหมายของคำสามารถสร้างคำขึ้นมาใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 นักเขียนจึงต้องเป็นนักสะสมคำ

- + การสะสมคำเกิดจากการอ่านมาก
- + รับผิดชอบที่คำที่ สะดุดตา สะดุดใจ สะดุดความรู้สึก
- + จัดหมวดหมู่คำ เช่น คำสามัญนาม คำกริยา (คำกริยาที่แสดงอาการของสัตว์นำมาใช้ เปรียบเทียบกับคน เช่น “กัด” = มัวแต่กัดกันอยู่ได้ หรือ “คาบ” เช่น ใครคาบขำนี้ ไปบอกเขา)

1.2 ความหมายของคำ

- + ความหมายตรง ความหมายตามที่พจนานุกรมกำหนด หรือที่เข้าใจกัน เช่น หมดจูด

ผ่องใส, ฯลฯ

+ ความหมายโดยนัย เช่น “เสื่อผู้หญิง”

+ ความหมายตามปริบท ความหมายที่กำหนดไว้โดยพจนานุกรม แต่มีหลายความหมาย
ต้องพิจารณาข้อความแวดล้อมประกอบ เช่น เธอไม่ช่วยทำงาน แต่ขอใส่ชื้ออย่างนี้มัน
“กินแรง” กันนี้นะ

1.3 รู้จักการใช้คำ รู้จักการใช้คำ ขอให้สังเกตการใช้คำที่เหมาะสมดัง ตัวอย่าง ต่อไปนี้

“จึงสุนทรอ่อนหวานชาญฉลาด
ด้วยแรกเริ่มเดิมก็ได้เป็นไมตรี
มาขัดข้องหมองด้วยนางหนึ่ง
อันวิสัยในพิภพแผ่นดิน
ถึงครั้งนี้พี่พาเจ้ามาไว้
ให้น้องหายคลายเคืองเรื่องธูระ

เราเหมือนญาติกันคอกน้องอย่างหมองศรี
เจ้ากับพี่เล่าก็รักกันหนักครัน
จนได้ถึงรบสู้เป็นคู่ขัน
ก็หมายมั่นจะได้ชัยชนะ
หวังจะได้สนทนาวิสาสะ
และก็จะรักกันจนวันตาย”

คำอธิบาย เป็นวาจาที่สุภาพอ่อนโยน: ใช้ ญาติ แทน เชลย

ขัดข้องหมองหมาง แทน โกรธ, พา แทน จับ, คำเหล่านี้ช่วยให้ความโกรธคลายลง

ถ้อยคำในภาษาไทยมีพลังอำนาจถ้าใช้ถูก คำไทยมีหลายระดับ คือ

3.1 คำสูง เป็นคำขลัง เช่น อัสสุชล (น้ำ ตา) วิหค (นก)

3.2 คำต่ำ เป็นคำไทยแท้ แต่อาจฟังดูไม่สุภาพ เช่น ตีน(เท้า) โกหก (เท็จ มุสา พูดปด)

3.3 คำหยาบ คำระหยาบ เช่น อ้าย อี มึง กู

3.4 คำละเอียด เป็นประณีต เช่น คำราชาศัพท์

3.5 คำคะนอง คือ คำสแลงใช้ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ แบ่งออกเป็นสามระดับย่อย คือ คะนอง คือ

คำสแลง ใช้ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ แบ่งออกเป็นสามระดับย่อย คือ

3.5.1 ภาษาปาก ใช้ในการพูด บทสนทนา เช่น “จำอวด” “ปาหี่”

3.5.2 ภาษากึ่งแบบแผน เป็นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น “คุณวุฒิ” “วิญวุฒิ”

3.5.3 ภาษาแบบแผน คือภาษาที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น ปาฐกถา โอวาทใช้ในวงราชการ

การรู้จักใช้คำอย่างถูกต้อง นอกจากจะได้รู้ศิลปะในเรื่องระดับของภาษาแล้ว ยังต้องคำนึงถึง
หลักการใช้คำเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ใช้คำให้ตรงกับความหมาย คำภาษาไทยมีความหมายใกล้เคียงกันแต่ใช้แทนกันไม่ได้ เช่น คับคับ
แค้น, คลาด-คลาดเคลื่อน, โกส-ชิด

2. ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย การแปลง คำกริยาเป็นคำนามแล้วใช้คำกริยาอื่นมาช่วย เช่น“คณะรัฐมนตรีได้มร การลงมตินำโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นมาพิจารณาอีกครั้งเพื่อแก้ไขอุทกภัยซ้ำซากในจังหวัดภาคเหนือ”
3. ควรรู้ความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์
4. ไม่ใช่คำผิดประเภท
5. เลือกใช้คำที่มีน้ำหนัก
6. ใช้คำให้ถูกต้องตามตำแหน่งหน้าที่
7. เรียงลำดับคำหรือพยางค์ให้ถูกต้อง
8. ใช้คำซ้ำอย่างศิลปะ เพื่อไม่ให้ซ้ำเบื่อ
9. รู้วิธีหลีกคำ คือการคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาใช้ เพื่อไม่ให้ใช้คำซ้ำๆ เช่น“ทะเล ภูเขา” แทน “ทุ่งภูเขา”

1.4 การสร้างคำใหม่ จากการรู้ความหมายคำ การรู้จักใช้คำ และอื่นๆ ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับนักเขียนที่จะผลิตงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นอาจจะจำเป็นต้องสร้างคำขึ้นมาใช้ใหม่ และเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอีกด้วย ดังต่อไปนี้

- 1.4.1 การแผลงคำ เช่น ทลาย-ทำลาย จรัส-จรัส เถลิง-ดำเิง
- 1.4.2 การผสมคำ เช่น ผู้ร้าย นักเลง(ได้คำใหม่ ความหมายใหม่)
- 1.4.3 การประสมคำ เช่น ท้องฟ้า ท้องตลาด(มีความหมายใหม่)
- 1.4.4 การซ้อนคำ นำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาซ้อนกัน เช่น เล็กน้อย หลัดพราก
- 1.4.5 การซ้ำคำ เช่น วิวๆ แวๆ วาบๆ
- 1.4.6 คำสแลง เป็นคำที่เกิดขึ้นตามอารมณ์เด็กวัยรุ่น มีคำเกิดใหม่แต่บางคำก็กลายเป็นคำสามัญไป

ความคิดสร้างสรรค์ด้านฉันทลักษณ์

คำว่า “ฉันทลักษณ์” จะใช้กับงานเขียนประเภทร้อยกรอง ใช้มาหลายยุคหลายสมัยปรากฏว่าได้รับการเปลี่ยนแปลงไป

ในลักษณะที่เขียนง่ายขึ้น ร้อยกรองที่นิยมแต่งกันมากที่สุดในทุกวันนี้คือกลอนแปด ซึ่งยึด 2 แนว คือ

1. แนวที่นิยมยึดความสัมพันธ์แพรวพราวตามแบบของสุนทรภู่
2. แนวที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์และแหวกแนว

1. แนวที่นิยมสัมพันธ์แพรวพราวแบบของสุนทรภู่

- + นักกลอนที่เริ่มหัดแต่งมักจะเริ่มแนวนี้ก่อน
- + นักประพันธ์แนวนี้ที่ควรรู้จักได้แก่

ประยอม ชอมทอง

จินตนา ปิ่นเฉลียว

นิภา บางยี่ขัน

อุษเชนี เปลื้อง วรรณศรี

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (ยุคแรก) เป็นต้น

ตัวอย่าง

เอนระนาบอบน้ำค้างกลางแดดหนาว

ทอดรวงขาวอครระย้าราน้ำใส

ละลานรอบขอบฟ้าคราพลิวโบ

เพียงพรมใหญ่ไหวระยาบทาบทาเปลวทอง

เพรียกเพลงเรือเมื่อสาบหมอกจางสี

ระเรื่อยรีเลียบลัดตัดชายหนอง

สาวเจ้าพายช้ายื้องช้าเลื่องมอญ

หนุ่มก็พร้อมเพลงเกี่ยวเกี่ยวแก๊กัน

ไอ้อช้อทิพย์รวงทองชะนี้องเอ๋ย

พี่ควงเคียวเกี่ยว เกยไม่เคยหวั่น

ห วาดแต่เจ้าไม่จริงมิ่งแจ่มจันทร์

จะเกี่ยวค้ำเสียดกลางคันเท่านั้นเอ๋ย

(ความบางตอนจาก “หวานคมเคียว” เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

2. แนวที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์และแหวกแนว

ความคลี่คลายด้านฉันทลักษณ์แนวนี้ ปัจจุบันมองได้ 4 ประการ คือ

2.1 การนำเอาทำนองกลอนชาวบ้านมาแต่ง

2.2 การลดความเคร่งครัดในฉันทลักษณ์

2.3 การสร้างฉันทลักษณ์ใหม่

2.4 กลอนเปล่า

2.1 การนำเอาทำนองกลอนชาวบ้านมาแต่ง เช่น “ประชาสามัญของเรา (2492)” ของ “ครูเทพ” ความว่า

เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย

เจ้าร่วงพฐไป

ไรรักษาไม่

หรือมิฉะนั้นนายห้าง

กลับกลายเป็นลูกจ้าง

ได้อาศัยเขาบ้าง

ก็หาที่อยู่ให้

(ลูกคู่) แรงงานไทย

เจ้าสิวิไลซ์ไปจากนา

ที่ดินทวิค่า

ตัวเจ้าก็น่าจนจริง

เจ้าแรงงานเอ๋ย

เปลี่ยนจากงานบ้าน

กลายเป็นงานลูกสะหูก

บ่อทองบ่อเงิน บ่อน้ำมันเมืองคืบก
บ่อพลอยพลอยสนุก หรือพลอยทุกซึกก็ตามที่ ฯลฯ

นักกลอนรุ่นหลังเจริญรอยตาม “ครูเทพ” หลายคน เช่น “สุจินต์ วงษ์เทศ” นำเพลงกล่อมเด็กคือ เพลง “วัดโบสถ์” มาแต่งเป็นบทกวีครวญถึงเจ้าขุนทอง ซึ่งหมายถึงวีระชน 14 ตุลาคม 16 (หน้า 82) นอกจากนั้นยังมีนักกลอนอื่น อีก เช่น

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในชุด “เพียงความเคลื่อนไหว” เป็นต้น

2.2 การลดความเคร่งครัดในฉันทลักษณ์

ข้อแตกต่างที่ชัดเจน คือ จำนวนคำอาจมากกว่าหรือน้อยกว่าที่กำหนด ไม่นิยมสัมผัสแพรวพราวอย่าง สุนทรภู่ คงสัมผัสนอกเอาไว้ในส่วนคำฉันทลักษณ์ที่ยืดเสียงครุ ลหุ ตามแบบตายตัวนัก ตัวอย่าง ร้อยกรองที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์(กลอนแปด)

วัฒน์ วรรลยางกูร นักเขียนร้อยกรองที่มีหัวก้าวหน้า แต่งกลอนสี่หรือกลอนหกลงน้ำหนึ่ง ด้วยคำเดิวน่าสนใจ ชื่อ “กล้วยหาย” ดังตัวอย่างบางตอน

บ้านฉันอยู่ชอย	ชื่อชอยต้นกล้วย
ข้างบ้านมีลิง	ลิงชอบกินกล้วย
ลิงอยู่ในสวน	สวนไม่มีกล้วย
ก่อนนอนทุกวัน	ฉันชอบกินกล้วย (หน้า 85)
ปัญญาמיชายที่นี้หรือ	จะแย่งชื่อชื่อได้ที่ไหน
อย่างที่ไก่หุหุราราคาเท่าใด	จะให้พี่ชายนามาแลกเอา

2.3 การสร้างฉันทลักษณ์ใหม่

ไม่ยึดรูปแบบกลอนเดิม พยายามสร้างฉันทลักษณ์ใหม่ พบว่ามี 11 แบบ ดังนี้
แบบที่ 1. บทที่หนึ่งมี 2 วรรค วรรคละ 10 คำ คำสุดท้ายของวรรค ในแต่ละบทมีเสียงสัมผัสกัน
แบบที่ 2. บทที่หนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 5-7 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกันแต่ไม่มีการสัมผัสระหว่างบท
ช่วงการอ่าน
แบบที่ 3. คล้ายกลอนแปด บทหนึ่งมี 4 วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่ง ในวรรคที่ 2 และคำสุดท้าย
ของวรรคที่ 2-3-4 สัมผัสกัน

แบบที่ 4. บทที่หนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 5-9 คำ การสัมผัสจะแบ่ง 4 วรรคนี้ออกเป็น 2 คู่ คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัส

ไปยังคำที่ 2-6 ของวรรคที่ 2 วรรคที่ 3

และ 4 ก็เป็นเช่นเดียวกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 4 สัมผัสกัน ไม่มีสัมผัสระหว่างบท

แบบที่ 5. บทหนึ่งมี 4 บท บทละ 4-5 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ส่วนคำสุดท้ายของ

วรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4

แบบที่ 6. บทหนึ่งมี 5 วรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกันหมด เสียงสูงต่ำแตกต่างกัน

แบบที่ 7. บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 2-13 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1-2-3 สัมผัสกันหมด และส่งสัมผัสมาถึงคำที่ 2

ของวรรคที่ 4 ด้วย

แบบที่ 8. มีลักษณะคล้ายๆ กลอนแปด 1 บท มี 4 วรรค วรรคแรกมี 2 คำ วรรคที่ 2-3-4 มี 4 คำ

แบบที่ 9. มีลักษณะเหมือนร่าย

แบบที่ 10. รูปแบบกลอนกลอน บทหนึ่งมี 3 วรรคบ้าง 5 วรรคบ้าง มีการส่งสัมผัสในบท

แบบที่ 11. ใช้เล่นคำจังหวะกระแทกกระทั้นเหมือนกัน

ต่อไป เป็นตัวอย่างฉันทลักษณ์ใหม่ทั้ง 11 แบบ

บทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคละ 10 คำ คำสุดท้ายของวรรคในแต่ละบทมีเสียงสัมผัสกัน

ไดอาแกรม: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(วรรคที่ 1) 0000000000 บทที่ 1

อำนาจเป็นความใฝ่ฝันของผู้ชาย

(วรรคที่ 2) 0000000000

สำหรับผู้หญิงความจริงที่สวยสบาย

(วรรคที่ 3) 0000000000 บทที่ 2

ใครมีอำนาจคนนั้นมีแต่ความสุข

(วรรคที่ 4) 0000000000

ใครที่สบายคนนั้นก็หายทุกข์

แบบที่ 2

หลักการ : บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 5-7 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกันแต่ไม่มีการสัมผัสระหว่างบท
ช่วงการอ่าน

วรรค 1/1 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 2/1 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 3/1 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 1/2 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 2/2 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 3/2 0 0 0 0 0 0 0 0

แบบที่ 3

หลักการ : คล้ายกลอนแปด บทหนึ่งมี 4 วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งในวรรคที่ 2 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2-3-4 สัมผัสกัน

ผังแสดงการสัมผัส

วรรค 1 0 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 2 0 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 3 0 0 0 0 0 0 0 0 0

วรรค 4 0 0 0 0 0 0 0 0 0

1 บท

ฉัน ได้ยินเสมอคำพูดประโยคนั้น

ฟังดูมันเคียดขาดน้ำเกรงขาม

ผู้พิพากษายอมตัดสินใจไปตามเนื้อความ

ใครอย่าได้ขังข่าว่าไม่งาม

แบบที่ 4

หลักการ : บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 5-9 คำ การสัมผัสจะแบ่ง 4 วรรคนี้ออกเป็น 2 คู่ คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2-6 ของวรรคที่ 2 วรรคที่ 3 และ 4 ก็เป็นเช่นเดียวกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 4 สัมผัสกัน ไม่มีสัมผัสระหว่างบ

แบบที่ 5

หลักการ : บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 4-5 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่วนคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4

แบบที่ 6

หลักการ : บทหนึ่งมี 5 วรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคส่งสัมผัสกันหมด เสียงสูงต่ำแตกต่างกัน

วรรค 1	000000000	(อ่านไม่ออก)
วรรค 2	000000000	
วรรค 3	000000000	
วรรค 4	000000000	
วรรค 5	000000000	

แบบที่ 7

หลักการ : บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 2-13 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1-2-3 สัมผัสกันหมด และส่งสัมผัสมาถึงคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 ด้วย

แบบที่ 8

หลักการ : มีลักษณะคล้ายๆกลอนแปด 1 บท มี 4 วรรค วรรคแรกมี 2 คำ วรรคที่ 2-3-4 มี 4 คำ คำท้ายของวรรค 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรค 3 และคำสุดท้ายของ วรรค 3 สัมผัสกับคำที่ 2 ใน วรรค 4 และคำสุดท้ายของ วรรค 4 จะส่งสัมผัสกับคำคำสุดท้ายของวรรค 2 ในบทถัดไป

วรรค 1-2	๐๐	๐๐๐๐	ดอกไม้	ดอกไม้จะบาน
วรรค 3-4	๐๐๐๐	๐๐๐๐	บริสุทธิ์กล้าหาญ	จะบานในใจ
วรรค 1-2	๐๐	๐๐๐๐	สีขาว	หนุ่มสาวจะไฝ่
วรรค 3-4	๐๐๐๐	๐๐๐๐	แน่วแน่แก้ไข	จุดไฟศรัทธา
วรรค 1-2	๐๐	๐๐๐๐	เรียนรู้	ต่อสู้มายา
วรรค 3-4	๐๐๐๐	๐๐๐๐	ก้าวไปข้างหน้า	เข้าหามวลชน

แบบที่ 9

หลักการ : มีลักษณะเหมือนร้อยคำสุดท้ายของวรรคแรกส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งในวรรคต่อไป บทหนึ่งมีตั้งแต่ 5-8 วรรค วรรคหนึ่งๆมีตั้งแต่ 5 ถึง 10 คำ ขึ้นไป

วรรค 1	๐๐๐๐๐	มะม่วงสุดลูกใหญ่
วรรค 2	๐๐๐๐๐	แก้มซ้ายแห้งก่อน

วรรค 3	๐๐๐๐๐	แก้มขวาหว่างตาม
วรรค 4	๐๐๐๐๐	ลามไปที่ละนิด
วรรค 5	๐๐๐๐๐	แหวงเว้าเป็นรอยฟัน
วรรค 6	๐๐๐๐๐	ผลัดกันกัดคนละที
วรรค 7	๐๐๐๐๐	แล้วแยกหน้ามาขี้มหัว

แบบที่ 10 หลักการ : รูปแบบคล้ายกลอน บทหนึ่งมี 3 วรรคบ้าง 5 วรรคบ้าง มีการส่งสัมผัสในบท

วรรค 1	๐๐๐๐๐	เหลืองเหลืองปลิวไป
วรรค 2	๐๐๐๐๐	ฉิวหวิวไหวไหว
วรรค 3	๐๐๐๐๐	สงฆ์ขีมือเตอร์ไซค์ซ้อนสอง
วรรค 1	๐๐๐๐๐	ฉิวฉิวปลิวผ่านหน้า
วรรค 2	๐๐๐๐๐	ขรมเสียงด่าว่า
วรรค 3	๐๐๐๐๐	ไต่หลังสงฆ์สิงห์มือเตอร์ไซค์
วรรค 4	๐๐๐๐๐	โยนฟอนนุ่มไหว
วรรค 5	๐๐๐๐๐	โยมแม่จะขาดใจแล้วพระเอ

แบบที่ 11 หลักการ : ไล่เล่นคำ จังหวะกระแทกกระทั้นเหมือนฉันท์ เช่น อธิสังข์ฉันท์

วรรค 1	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐	ตะขลุกลตะขลุกลสะบักสะบอมกระมอมกระแมม
วรรค 2	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐	เมื่อไหร่หลังคาจะโผล่จะแพลม
วรรค 3	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐	หลอมแหลมร่าไรสักหลังสองหลัง
วรรค 1	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐	เกวียนจะถึงครึ่งของครึ่งทางหรือยัง
วรรค 1	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐	เกวียนกระแทกกันแทบจะพัง
วรรค 1	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐	ลูงตอบว่ายังอีกหน่อยอีกร้อยหมาเขี้ยว